

Slingerpaadjes

Dacht u ook dat de kortste afstand tussen twee punten een rechte was? Als je een waterstraaltje over een zwak hellende glazen plaat laat lopen neemt het niet de kortste weg naar beneden, maar gaat het kronkelen. Bij mijn weten bestaat er in de fysica nog geen bevredigende verklaring voor het verschijnsel. Albert Einstein heeft in zijn paper "The cause of the formation of meanders in the courses of rivers and the so-called Baer's Law" (1926) op aanschouwelijke wijze verklaard waarom eenmaal ontstane meanders alsmat groter worden (door laterale erosie en sedimentatie), maar waarom ze eigenlijk ontstaan heeft hij in dat artikel niet uitgelegd. Karl Ernst von Baer (1792-1876), naar wie Einstein verwees, was een Baltisch-Duitse naturalist. Hij schreef de meandering van rivieren toe aan het Coriolis-effect, een gevolg van de aardrotatie. In de hedendaagse geomorfologie wordt zijn theorie grotendeels genegeerd, maar ze is eigenlijk nooit afdoende weerlegd.

Evenmin als beekjes volgen mensenpaadjes rechte lijnen, zelfs niet op open, vlak terrein. Het slingerpatroon is evenwel minder uitgesproken dan bij waterlopen, en benadert een gestrekte kromme. Idealiter raken daarbij de linker- en rechterrاند van het pad afwisselend aan de rechte lijn die twee punten met elkaar verbindt.

Wij maken niet zulke grote bochten als vrij stromende waterlopen, omdat meandervorming bij paden geremd wordt door ons intentioneel gedrag. Bij een beekje kan enkel de erosie een eind maken aan een uit de hand gelopen meandering door uiteindelijk de lus kort te sluiten. Omdat wij het doel kunnen zien, of weten dat er een is, laten wij het zo ver niet komen. Want paden hebben een bestemming, die wij meestal gewichtiger vinden dan het pad zelf. Voor dit verhaal is het paadje zelf het belangrijkste; waar het henen leidt laten we hier in het ongewisse.

Hoe komt het dat ook wij rechtlijnige geesten - overigens net als subatomaire deeltjes - toch slingerende paadjes maken? Soms is dat duidelijk, zoals bij dit paadje in mijn geboortedorp in de zestiger jaren: de kronkeling werd veroorzaakt doordat de - soms wel beschonken - wandelaars heen en weer geslingerd werden tussen hun angst om in de sloot te vallen aan de ene kant

en voor de prikkeldraad aan de andere; vlakbij de bomen kon je niet anders dan dicht bij de gevaarlijke prikkeldraad lopen dan je eigenlijk wou. Maar ook als er geen enkele zichtbare dreiging of afleiding bestaat treedt het slingeren nog op. De sturende terugkoppingsmechanismen in onze hersenen spelen daarbij zeker een rol. Zij doen ons voortdurend om het traject heen schommelen als we in rechte lijn van A naar B

willen lopen. Onregelmatigheden in dat patroon kunnen ontstaan doordat de wandelaars bij voorbeeld een molshoop of een grote graspol willen ontwijken; zulke variaties worden dan ingebouwd in de geschiedenis van het pad. Als erg veel wandelaars, en vooral joggers, die immers te snel gaan om alle details in zich op te nemen, een pad erg druk belopen, blijkt het slingerpatroon minder uitgesproken te worden. Alsof elk individu zijn eigen trilingsgetal heeft, en de afzonderlijke schommelingen elkaar opheffen. Zou er ooit onderzoek gedaan zijn naar het slingeren van paden als uiting van de eigenfrequentie van onze geest? Het lijkt me niet waarschijnlijk, gezien de eerder geringe relevantie voor zaken van staatsbelang. Maar misschien dat het er nu alsnog van komt, met de huidige *booming business* in de neuropsychologie.

Slingerpaadjes waren vroeger, toen mensen nog te voet gingen, overal te vinden, in veld- en bospaadjes en langs kerkewegels. In hun kronkelingen zaten verhalen van generaties opgeslagen. Als oude paadjes nog bestaan, gered als "trage wegen", dan zijn ze helaas meestal rechtgetrokken en verhard. Nu slingerpaadjes in het wild zo goed als uitgeroeid zijn zullen ze wel vaker gaan opduiken in het tuindesign. Want de gestrekte kromme bekoort meer het oog dan strakke rechten of willekeurige losse curven. Volgens de Franse beeldhouwer Pierre Content drukken de gestrekte krommen, die hij bij voorkeur in zijn werken gebruikt, spanning en vitaliteit uit. Bedenk echter, vooraleer u met liniaal en passer aan de slag gaat, dat, zoals met alles in de natuur, niets zo moeilijk is als een slingerpaadje mathematisch ontwerpen, en niets zo gemakkelijk als er een te maken. Gewoon jarenlang hetzelfde paadje belopen.

Johan Heirman